Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1913 Commissie-Oppenheim, verslag, subcommissie leidraad, 1914-03-19

44

STAATSCOMMISSIE

INGESTELD BIJ

KONINKLIJK BESLUIT VAN

15 NOVEMBER 1913, No. 45.

GEHEIM.

ONTWERP VAN WET

BETREFFENDE

VERANDERING IN DE GRONDWET.

19 Maart 1914.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut!

doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, ter invoering van een stelsel van evenredig kiesrecht, de noodzakelijkheid gebleken is om in de Grondwet verandering te brengen;

zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

§ 1. Er bestaat grond om het volgend voorstel van verandering in de Hoofdstukken II, III en IV der Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden in overweging te nemen:

§ 2. In artikel 21 wordt in de plaats van „eene maand" gelezen „twee maanden".

§ 3. In artikel 73, tweede lid, wordt in de plaats van „twee maanden" gelezen „drie maanden".

§ 4. Artikel 81 wordt gelezen:

De Tweede Kamer bestaat uit honderd leden.

Alles wat verder het kiesregt en de wijze van verkiezing betreft, wordt door de wet geregeld.

§ 5. Artikel 91, eerste lid, wordt gelezen:

De leden der Eerste Kamer worden gekozen voor zes jaren. Artikel 86 is op hen van toepassing.

§ 6. Artikel 91, vierde lid, wordt gelezen:

Zij treden tegelijk af en zijn dadelijk herkiesbaar.

§ 7. Artikel 96, vierde lid, wordt gelezen:

Zij die na hunne verkiezing tot lid van de Staten-Generaal een bezoldigd Staatsambt, dat

Huygens ING, Grondwetscommissies 1883-1983
1913 Commissie-Oppenheim, verslag, subcommissie leidraad, 1914-03-19
NL-HaNA, Centraal Stembureau, 2.04.53.12, inv.nr. 33
http://resolver.huygens.knaw.nl/grondwetscommissies/onderzoeksgids/
NL-HaNA, Centraal Stembureau, 2.04.53.12, inv.nr. 33

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1913 Commissie-Oppenheim, verslag, subcommissie leidraad, 1914-03-19

zij niet reeds tijdens die verkiezing vervulden, aannemen, verliezen van regtswege het lidmaatschap.

§ 8. Artikel 98 wordt gelezen:

Elke Kamer onderzoekt de geloofsbrieven harer nieuw inkomende leden, en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing zelve oprijzen, volgens regels, door de wet te stellen.

§ 9. In Artikel 127, eerste lid, wordt in de plaats van „zes jaren" gelezen „vier jaren".

§ 10. Artikel 127, derde lid, wordt gelezen:

Zij treden tegelijk af en zijn dadelijk herkiesbaar.

§ 11. Artikel 132 wordt gelezen:

Omtrent het beraadslagen en stemmen gelden de regels, in de artikelen 105, 106 en 107, eerste lid, ten aanzien van de Kamers der Staten-Generaal voorgeschreven.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

NL-HaNA, Centraal Stembureau, 2.04.53.12, inv.nr. 33

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1913 Commissie-Oppenheim, verslag, subcommissie leidraad, 1914-03-19

MEMORIE
VAN TOELICHTING
OP HET ONTWERP VAN WET
BETREFFENDE
VERANDERING IN DE GRONDWET.

Bij aanvaarding van de voorstellen door de Commissie gedaan, zal op enkele punten de Grondwet moeten worden gewijzigd.

De Commissie heeft overwogen of die wijziging zich ook moet uitstrekken tot de artikelen 73, lid 2, en 83, lid 2, krachtens welke artikelen bij Koninklijk Besluit een dag moet worden aangewezen voor de *„verkiezing"* van de leden der Tweede Kamer.

De verkiezing toch is niet een handeling die plaats heeft op één dag doch het samenstel van twee handelingen, te weten de candidaatstelling en de stemming. En indien één daarvan op zich zelve verkiezing mag heeten, dan is het zeker de stemming. Toch spreekt het van zelf dat het Koninklijk besluit alleen kan bepalen den dag der candidaatstelling.

De thans geldende kieswet redt den schijn door de candidaatstelling verkiezing te noemen. En zij ontleent daartoe eenig recht aan de omstandigheid dat in de gevallen waarin tegencandidaten ontbreken, de candidaatstelling inderdaad ook de verkiezing is. Maar in het door de Commissie ontworpen stelsel is voor verkiezing tot lid van de Tweede Kamer bij enkele candidaatstelling geen plaats meer. Daarmede vervalt elke aanleiding om in de kieswet de candidaatstelling verkiezing te blijven noemen, een terminologie, die ook nimmer in het spraakgebruik is overgegaan.

De Commissie is van oordeel dat desalniettemin dit woord mag worden behouden in de meer gemelde grondwettelijke bepalingen. De zin daarvan is dat in de bedoelde gevallen het Koninklijk besluit moet aanwijzen den dag waarop plaats vindt de eerste van de handelingen die te zamen uitmaken de verkiezing. Door in de Grondwet te spreken van candidaatstelling zou, naar het oordeel der Commissie, meer dan oorbaar is, worden ingegaan op bijzonderheden van de wettelijke regeling op het stuk der verkiezingen.

Wel behoeft ten aanzien van een ander punt art. 73, tweede lid, wijziging. In het voorgedragen stelsel is voor het samen komen der nieuwe Kamers een termijn van twee maanden na de ontbinding te kort. Immers: voor de candidaatstelling ter verkiezing van de leden der Tweede Kamer kunnen van dezen termijn veertig dagen afgaan, als wanneer voor den

NL-HaNA, Centraal Stembureau, 2.04.53.12, inv.nr. 33

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, Grondwetscommissies 1883-1983
1913 Commissie-Oppenheim, verslag, subcommissie leidraad, 1914-03-19

den geheelen gang der verkiezing slechts twintig dagen overblijven, terwijl daarvoor niet veel minder dan veertig dagen noodig zijn. Voorgesteld wordt daarom den termijn met een maand te verlengen. Om dezelfde reden moet in artikel 21 de termijn van een maand worden verlengd tot twee maanden.

Nog is overwogen of ook artikel 93, tweede lid, moet worden gewijzigd. Dit voorschrift voorziet o.m. in het geval van gelijktijdige verkiezing tot lid der Tweede Kamer op meer dan een plaats. In het voorgedragen stelsel [1]) kan dat echter niet meer voorkomen. Toch meent de Commissie dat de grondwettelijke bepaling ongewijzigd behoort te blijven met het oog op de mogelijkheid, dat de wetgever later zou wenschen terug te keeren tot een stelsel waarin zich het onderwerpelijk geval wel kan voordoen.

Artikel 81. Uit het vervallen in het voorgedragen stelsel van de kiesdistricten moet de voorgestelde wijziging worden verklaard. De indeeling in kieskringen behoort, naar der Commissie voorkomt, niet in de Grondwet te worden vermeld en vastgelegd.

De voorgestelde wijziging laat niettemin onverkort de vrijheid van den wetgever om het Rijk in kiesdistricten in te deelen.

Artikel 91, eerste en vierde lid. Voor toelichting wordt verwezen naar bl..... van het verslag.

Artikel 96, 4e lid. Voor toelichting wordt verwezen naar bl..... van het verslag.

Artikel 98. Voor toelichting wordt verwezen naar bl..... van het verslag.

Artikel 127, eerste en derde lid. Voor toelichting wordt verwezen naar bl. van het verslag.

Daar de aftreding van de leden der Provinciale Staten thans in de Grondwet is vastgelegd, heeft de Commissie gemeend hieraan te moeten vasthouden. Zij stelt daarom voor een bepaling op te nemen die de gelijktijdige aftreding voorschrijft. De redactie der ontworpen bepaling is ontleend aan het tweede lid van artikel 85.

Artikel 132. De toepasselijkverklaring van artikel 107, tweede lid, op het stemmen in de Provinciale Staten moet vervallen met het oog op de verkiezing der leden van de Eerste Kamer die niet meer zal geschieden bij volstrekte meerderheid van stemmen.

[1]) Artikel 98g, laatste lid, der Kieswet.

NL-HaNA, Centraal Stembureau, 2.04.53.12, inv.nr. 33